

## KEMANDA 20.YÜZYIL VİBRATO KULLANIMI

### USE OF VIBRATO FOR VIOLIN IN THE 20<sup>TH</sup> CENTURY

Beyzagül KAPÇAK IŞIKSUNGUR\* Şeyda ÇILDEN\*\*

Geliş Tarihi: 21.01.2016  
(Received)

Kabul Tarihi: 11.06.2016  
(Accepted)

**ÖZ:** Günümüzde, öğretimi ve icrası açısından önemli bir teknik olan vibrato, tarih boyunca zor ve karmaşık bir süreç geçirmiştir. Keman icrasında ve eğitiminde, kullanımı gittikçe netleşen ve önem kazanan vibrato, bu çalışmada literatür tarama yöntemi kullanılarak; tarihsel açıdan, pedagojideki gelişimi açısından, icra açısından, nota üzerindeki gösterimi açısından ve fizik bilimi araştırmaları açısından ele alınmıştır. Araştırma sonucunda; 16., 17. ve 18. yüzyıllarda “vibrato” nun pek tercih edilmediği görülmüştür. 19. yüzyılın, hem önceki yüzyıllardan etkilendiği hem de 20. yüzyıla bir köprü niteliğinde olduğu, 20. yüzyılın sonlarına doğru ise eski yüzyıllara göre kullanımının büyük ölçüde arttığı fakat 21. yüzyıla yaklaştıkça kullanımının bazı gruplar tarafından tercih edilmediği görülmüştür.

**Anahtar Kelimeler:** Vibrato, keman, tarih, pedagoji.

**ABSTRACT:** Nowadays, vibrato, which is an important technique in terms of teaching and performing, had a difficult and complicated process throughout the history. In violin performance and training, vibrato, whose use has increasingly become important and clear, has discussed, in this research, by using literature review in terms of history, development of pedagogy, performance, musical notation and physical science. The result of this research shows that in 16th, 17th, 18th centuries, vibrato was not preferable technique, In the 19th century, vibrato was both affected by the previous centuries and played a role as a bridge to the 20th century. Towards the end of the 20<sup>th</sup> century, use of vibrato has increased radically, however approaching the 21<sup>th</sup> century, it has not been preferred by certain groups.

**Keywords:** Vibrato, violin, history, pedagogy.

## GİRİŞ

Eserlerin seslendirilmesinde ifade aracı olarak kullanılan ve keman eğitiminde de büyük bir yeri olan vibrato, tarih boyunca önemi üzerinde tartışılan bir teknik olmuştur. Tanımının oturması bir hayli zaman almış olan Vibrato, günümüzde “(İt.). “Salınım”. Sesi zenginleştirmek, yumuşatmak, yoğunlaştırmak amacıyla, vokal müzikte, üflemeli çalgılarda, telli ve yaylı çalgılarda seslendiriciler tarafından uygulanan titreşme (salınım) tekniği. Ses perdesinin hafifçe dalgalanıp yoğunlaştırılması (Say, 2002:562)<sup>1</sup> olarak ifade edilmektedir.

\* Yrd. Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, [bkapcakisiksungur@mu.edu.tr](mailto:bkapcakisiksungur@mu.edu.tr)

\*\* Prof., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, [cilden@gazi.edu.tr](mailto:cilden@gazi.edu.tr)

<sup>1</sup> Say, A. “Müzik Sözlüğü” Ankara: Müzik Ansiklopedisi yayınları (2002), s. 562

Vibratonun geçmiş yüzyıllardaki kullanımının, hem icracılar hem de pedagoglar açısından önemi büyüktür. Çünkü vibratoyu geldiği noktadan devam ettirip veya koruyup, bir sonraki yüzyıldaki vibratonunun yerini belirleyecek ve geliştirecek olan; yaşanan dönemin icracıları ve pedagoglarıdır. Müzik icracılığında ve müzik eğitiminde “bilinç” in temel bir taş olduğu düşüncesi ile hareket edecek olursak, bilinçli bir eğitim ordusu için çalgı eğitiminde öğretmenin tarihi bilgisinin ve bu bilgileri aktarımının ne kadar önemli olduğunu rahatlıkla ifade edebiliriz.

Kemanda vibratonun 20.yüzyıldaki kullanımını ele almadan, geçmiş yüzyıllardaki kullanımına tarihsel olarak kısaca değinmek gerekirse;

- 16. yüzyılda keman tekniği açısından ve müziğin yalın, doğal ihtiyaçları nedeni ile sınırlı kullanılmıştır. Bu yüzyılda vibrato; doğallığı bozan ve müziğe canlılık getirmeyen hatta müziğe ölüm havası getiren bir unsur olarak görülmüştür. Vibratonun eserlerde gerektiği zaman yapılması savunulmuştur. Bu dönemde yapılan araştırmalar vibrato hakkında değil, genel olarak keman icrasının özellikleri hakkında olmuştur.

- 17. yüzyılda da bir önceki yüzyılda olduğu gibi sınırlı ve ihtiyatlı kullanım tercih edilmiştir. Vibrato, ara sıra kullanılan süslemeler kategorisinde görülmüştür. Bu yüzyılda ilk pedagojik yaklaşıma Marin Mersenne, “Harmonie Universelle” (1636) adlı eserinde rastlanmaktadır. Pedagog vibratoyu “lut” çalgısı üzerinden açıklamıştır (Boyden 1965)<sup>2</sup>

- 18.yüzyılda ihtiyatlı vibrato kullanımı sürdürülmüştür. Keman metodlarında vibratoya yer verilmiştir. Onsekizinci yüzyılın önemli keman pedagoglarından; Geminiani’ nin (1687-1762), “The Art of Playing on The Violin” adlı eseri bu yüzyılda, vibrato açısından farklı bir düşüncenin savunucusu olarak dikkat çekmiştir. Yazar, bu kitabında diğer yüzyıllara göre zıt bir fikir olan “sürekli vibrato/continuous vibrato” yu savunmuştur. Geminiani’ nin eserinden sonra yazılmış olan “A Treatise on The Fundamental Principle of Violin Playing” metodunda, Leopold Mozart (1719-1787) vibratonun ihtiyatlı kullanımını ifade etmiştir. En az iki farklı fikrin yer aldığı 18. yüzyılın, diğer yüzyıllardaki gibi konsantrite olmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu yüzyılı keman vibratosu açısından bir köprü olarak nitelendirmek doğru olabilir.

- 19. yüzyılda da vibratonun ihtiyatlı kullanımını sürmüştüğüne rağmen diğer yüzyıllara göre vibratonun itibarı artmıştır. Yüzyılın başında vibratoyu ihtiyatlı kullanan keman pedagogları arasında Sphor, Baillot gelmektedir. Bunun yanında

---

<sup>2</sup> Boyden, D. **The History Of Violin Playing From Its Origin To 1761 And Its Relationship To The Violin And Violin Music.** London: Oxford University Press (akt. Christopher R. Reidlinger) (1965).

Paganini vibratoya kendi üslubu ile hayat verip, vibratosu ile kendinden söz ettirirken, Kreisler ise gerçekleştirdiği vibratonun sürekliliği ve hızı ile öne çıkmıştır. Paganini' nin yarattığı eğilimi devam ettirenler de olmuştur. Bunlar; August Wilhelmj (1845-1880), Henri Vieuxtemps (1820-1881), Henry Wieniawski (1835-1880) ve Pablo Sarasate (1844-1908) dir (Shepherd, 2004:32)<sup>3</sup>. Vibrato, Beriot ve Sphor tarafından “*yapılış biçimi*” ve “*hız*” ile ilgili sınıflara ayrılmıştır. Bu yüzyılda nota üzerinde çeşitli işaretler veya sözel ifadeler ile de belirtildiği olmuştur.

## İNCELEME

### Kemanda 20. Yüzyıl Vibrato Kullanımı

İnsanların, müziksel gereksinimleri, her yüzyılda olduğu gibi 20. yüzyıldaki gelişmeler ile birlikte örneğin; fizik biliminin yeterliliği ve teknik alt yapının gelişmişliği nedeni ile doğal süreçte kendini göstermiştir. Diğer yüzyıllardan farklı olarak bu yüzyılda bilimsel ve disiplinsel gelişmeler, araştırmaların çokça ve etraflıca olabildiğini sağlamıştır. Bu araştırmalar, 20. yüzyılda artık bir “teknik” olarak kabul edilen, vibrato için; pedagoji ve fizik biliminde gerçekleştirilmiştir. Teknik araştırmalar sonucunda, vibrato çeşitleri ve doğru, yanlış vibratoların varlığı tespit edilmiştir.

19. yüzyılın sonları dışında, geçen yüzyıllarda sadece parmak ve bilek ile gerçekleştirilen hızlı ve yavaş vibratolardan söz edilirken, 20. yüzyılda, vibrato hareketlerinin incelenmesi ile vibratonun; parmak, bilek ve kol vibratosu olarak üç sınıfa ayrıldığı görülmektedir. Pedagojik alandaki araştırmalar sonucunda, vibrato öğretim teknikleri geliştirilmiş, bununla birlikte metotlar üretilmiştir.

Vibrato, bu gelişim sürecinde, geçen yüzyıllardaki katı kurallar ve anlayışlar nedeni ile belirli sorunlar yaşanmış olsa da bu sorunların, sürece olumlu bir etkisi olmuş ve vibratonun gelecek dönemlerdeki dokusunu artı yönde etkilemiştir. Vibratonun bu yüzyıldaki sıçraması, kemanın fiziksel yapısındaki gelişmelerden kaynaklanmış, ayrıca vibratonun teknik olarak nitelendirilmesi pedagojik ihtiyaçlardan ve teknoloji gelişiminin fizik bilimine sağladığı olanaklardan kaynaklanmıştır.

Vibratonun bilimsel çalışmaları yanında, icra yönünden de gelişmeler yaşanmıştır. Orkestra, solo ve toplu müzik icralarında kullanılan vibratolara bakıldığında, bu yüzyılda solist olarak vibratosuyla öne çıkan icracılar dikkat çekmektedir. Fritz Kreisler (1875-1962) bu icracılar arasındadır. Jascha Heifetz (1901-1987) Fritz Kreisler' in izini süren ve üzerine performans yenilikleri

---

<sup>3</sup> Shepherd, Lanette B. “**Video Instruction for Teaching String Vibrato to Intermediate Students**” The University of Iowa (Yayımlanmamış doktora tezi) (2004), s.32.

ekleyen, onaltıncı yüzyılda başlayan vibrato tartışmalarına, tatmin edici performansı ile son vermiş, vibratonun icrada, teknik olarak çok önemli bir yeri olduğunu adeta kemanı ile dile getirmiş diğer bir icracı olarak bilinmektedir.

Ünlü keman pedagogu; Carl Flesh, Kreisler' in vibratosunun etkililiği hakkında olumlu yorumlar yapmıştır. Flesh' e göre; Fritz Kreisler (1875-1962)' in erken yirminci yüzyıldaki vibrato devrimine kadar -ki bu sürekli vibratodur. Lirik pasajlarda, aynı zamanda hızlı teknik pasajlarda bu konuda popüler olan bir icracı olmadı.(Flesh, 1939)<sup>4</sup>. Aynı zamanda Flesh, Kreisler' in vibrato stiline vibrato gelişiminde önemli olduğunu düşünmüştür. Bunun üstüne yapılan deneylerde Kreisler' in vibratosunun çok hızlı olduğu tespit edilmiş, vibratosunun, diğer müzisyenlere göre iki kat daha hızlı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu konuda yazılan bir yazı için şöyle karşılık vermiştir: “Benim trilimin (vibratomun) yıldırım gibi olduğunu düşünüyorsa çok daha hızlı olan Heifetz' e ne demeliyiz? (Lochner, 1952:273)<sup>5</sup>

Orkestralara bakılacak olursa; 1920'lerde modern orkestralara göre çok miktarda “portamento”, az miktarda “vibrato” kullanılmaktaydı (Elgar, Philip, 1984:487)<sup>6</sup>. J.Brahms (1833-1897)'in ölümüne kadar vibrato kullanılsa da, vibratosuz kullanım normal görülmüştür. 1900 yıllarında yapılan kayıtlarda kullanılan vibratonun J.Brahms' in dönemlerinden kalan vibrato olduğu bilinmektedir.

J.Brahms' in döneminde, genel olarak vibratonun belirlenmiş yerlerde kullanıldığını görülmektedir. Örneğin; J.Brahms' in bir kuartetinde “dalgalı çizgi” aracılığı ile vibrato kullanılması gereken yerler belirlenmiştir.

---

<sup>4</sup>Flesh, C. “**The Art of Playing**” (Vols.1-2). New York: Carl Flesh (akt. Ka-won Lee) (1939).

<sup>5</sup> Lochner, L. “**Fritz Kreisler**” New York: The Macmillan Company (akt. Christopher. R. Reidger, Lanette B.Shepherd) (1952), s. 273.

<sup>6</sup> Elgar, E. Philip, R. “**The Recordings of Edward Elgar (1857-1934). Authenticity and Performance Practice**” Early Music, Vol:12, No:4, The Early Piano I 481+485+487-489 (1984), s. 487.

*Şekil 1. Brahms Kuartet Vibrato Gösterimi*

The image displays a musical score for Brahms' Quartet, illustrating vibrato performance. The score is arranged in two systems. The first system includes staves for 1. Violin, 2. Violin, Viola, Cello, and Piano. The tempo is marked 'Allegro non troppo' and includes 'riten.' and 'a tempo' markings. The second system shows a continuation of the score, starting with a measure number '5' and including a 'con forza' marking. The score features various musical notations such as notes, rests, and vibrato lines, demonstrating the vibrato technique across different instruments.

Eski icracılar veya grupların vibrato kullanımı da şöyle olmuştur: J.Joachim (1831-1907), 1882' den 1938' e kadar çalışmalarını 55 yıl sürmüş olan, "The Rose Quartet", (1891-1934) çok az miktarda vibrato kullanmıştır. Daha sonraki gruplardan Flozaley Quartet 1904 uslubunda, genelde hala süsleme olarak görülmesine rağmen, vibratoyu daha sık kullanmışlardır.(Finson, 1984:470)<sup>7</sup>.

Çağdaş eserlerin bazı bölümlerinde, pasajlarında veya sadece tek bir notasında hala vibrato kullanılmadığı görülmektedir. Fakat geçen yüzyıllardaki gibi yoğun bir sadelik yaratacak kadar vibratosuz icraya da çok nadir rastlanmaktadır. Vibrato, günümüz anlayışına göre modern olma gerekliliğini, 20. yüzyılda, eski kullanımlar olmasına rağmen genellikle yerine getirmiştir. Vibratonun modern anlayışı; sürekliliği ve yoğunluğudur. Sürekli vibrato, aslında her daim yapılan vibrato anlamına gelmemektedir. Çünkü "pizzicato" çalınması gereken hızlı pasajlarda, onaltılık notalarda, "flautata (flüt sesini andıran), col legno (yayın tahta yanı ile)" gibi özel yay tekniklerinde, yavaş tempolarda kısa sürelerde çalınması mümkün olmayabilir. "Sürekli vibratonun anlamı asıl olarak, uygun olan her yerde ve çalgıyı çalındığı süre içinde duyulan her seste kullanılması anlamına gelmektedir (http://www.classicstoday.com/features/ClassicsToday-Vibrato-part2.pdf).

Müzikolog, R.Donington (1907-1990), sürekli vibratoyu tüm yaylı çalgılarda desteklemektedir. Donington modern kemanın sürekli vibratoya ihtiyaç duyduğunu savunmaktadır (Donington, 1974:121)<sup>8</sup>.

Müzik ve keman eğitimcisi; Ali Uçan ve Edip Günay' ın yazmış olduğu "Mektupla Yükseköğretim" eserinde sürekli vibratoya şöyle değinilmiştir;

"Sürekli vibrato, sesler arasındaki renk ayrılıklarını azaltır. Kemancı ince bir duygusallıkla kaba ve haşın sınırlar arasındaki tüm renkleri ortaya koyabilmek için vibratoyu bir araç olarak, yerinde ve gerektiği gibi kullanabilmelidir (Uçan, Günay, 1975:26)<sup>9</sup>.

Romantik Dönem bestecilerinin eserlerinde sürekli vibratoyu kullanan birkaç besteci şöyledir; 19. yüzyıl sonu, 20.yüzyıl başı bestecilerini birbirine bağlayan köprü olarak nitelendirilen Anton Bruckner (1824-1896), "Geç-romantizm ile modernizm arasındaki dönemin en büyük bestecisi kabul edilen sanatçı..." ([https://tr.wikipedia.org/wiki/Gustav\\_Mahler](https://tr.wikipedia.org/wiki/Gustav_Mahler)) Gustav Mahler (1860-

<sup>7</sup>Finson J.W. "Performing Practice in the Late Nineteen Century, with Special Reference to the Music of Brahms" The musical Quartely, vol:70, No: 4, 457-475 (1984),s.470.

<sup>8</sup> Donington, R. "A performer's Guide to Baroque Music" Early Music vol:2, No:2,117+119+121-122 (1974),s.121.

<sup>9</sup> Uçan, A., Günay E. "Mektupla Yükseköğretim Keman / 1633 Mektup No:7" Ankara: Mektupla Öğretim Merkezi (1975),s.26.

1911), Alman Romantik dönem bestecisi; Richard Strauss (1864-1949) vibratoyu adeta sabit kılmışlardır. Vibratoyu sürekli kullanmayı tercih etmişlerdir ve melodik yapılarında vibratoya anlamlı bir yapı kazandırmışlardır.

Bu yüzyılda önemli icracı Mischa Elman (1891-1967)'nin "sürekli vibrato" kullanımını için yorumu şöyle olmuştur:

"Sürekli olan vibrato monoton ve anlamsız gelir. Vibrato dikkatle kullanılmalıdır-kesinlikle her notada değil! Ve kullanılsa bile her zaman farklı yoğunluk derecelerinde olmalıdır. Bazı kemancılar, sürekli vibratonun hissiyatı anlattığı fikrindedirler. Fazladan vurgulanması ile bir hayli nota, değerini yitirir. Sönük notalar önemlidir. Böylece diğer notalar zıtlık ile yüksek ışıklarını söndürmüş olacaklardır (Applebaum, 1955:7)<sup>10</sup>.

20. yüzyılda fizik bilimi kullanılarak da vibrato araştırmaları yapılmıştır. Bu araştırmalarda dönemin önemli icracıları kullanılarak vibrato değerleri ölçülmüştür. Vibratonun fiziksel olarak istatistik araştırmaları ilk olarak 1930' un ilk zamanlarında Cheslock (1931), Seashore (1932-37), Reger (1932), Hollinshead (1932), Tiffin (1932) ve Small (1933) tarafından yapılmıştır (Ka-won, 1999:18)<sup>11</sup>. Yascha Heifetz, Fritz Kreisler, Mischa Elman, Yehudi Menuhin ve Joseph Szigeti gibi icracıların kayıtlarının incelenmesi sonucunda elde edilen değerler şöyledir: keman vibratosunun en yüksek değerini saniyede (Seashore, 1937) tarafından 6.3, (Cheslock, 1931) 6.4, (Papich ve Rainbow, 1974) 6.5, (Seashore, 1932) 6.9 ve (Seashore, 1937) 7.1 olarak belirlemişlerdir (Ka-won, 1999:20)<sup>12</sup>.

Yapılan fiziksel araştırmaların bir diğeri de Fletcher, Blackham, Geersten (1965) tarafından gerçekleştirilmiştir ve sonucunda da gerçek frekansın sıklıkla, istenilen entonasyondan daha tiz olduğu kanısına varılmıştır. Bu sonuç birçok keman öğretmeninin, vibrato hareketinin geriden (pesten) başlaması gerektiği düşüncesine kapılmalarına sebebiyet vermiştir.

20. yüzyılda, vibratonun notalar üzerinde gösterimine bakacak olursak; diğer yüzyılların eserlerinde, sadece vibratonun kullanılması gereken yerler nota üzerlerinde gösterilirken, 20. yüzyılda vibratonun yaygın kullanımı nedeniyle, vibratonun kullanılmaması gereken yerler besteciler tarafından gösterilmiştir. Geçmiş yüzyıllarda kullanılan ve vibratonun kullanılması gerektiğini belirten *işaretler* veya *ifadeler* gibi, 20. yüzyıl sonlarına doğru da vibratonun kullanılmaması gerektiğini belirtmek amacı ile sadece *ifadeler* kullanılmıştır. Notaların üzerlerinde "**senza vibrato/vibrato olmaksızın**" ifadesi ile besteciler,

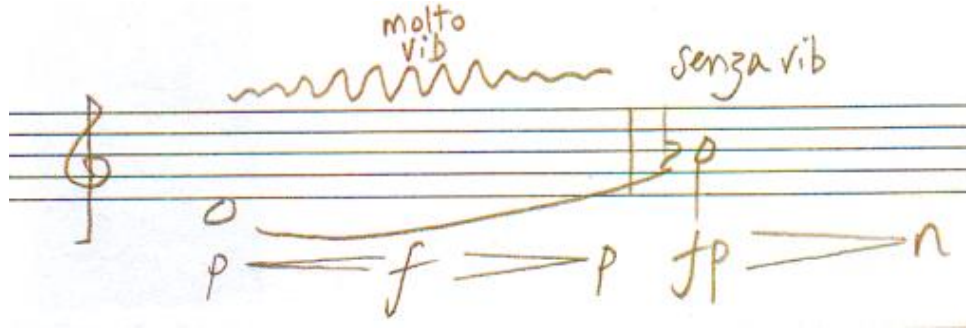
<sup>10</sup> Applebaum, S. "With The Artists" New York: Prentice Hall (akt. Ka-won Lee). (1955),s.7

<sup>11</sup> Lee, Ka-won "An Investigation of Left-Hand Technique on the Violin" Columbia University (yayımlanmamış doktora tezi) (1999),s.18

<sup>12</sup> Lee, Ka-won "An Investigation of Left-Hand Technique on the Violin" Columbia University (yayımlanmamış doktora tezi) (1999),s.20.

icracılara vibrato kullanılmaması gereken yerleri belirtmişlerdir. Her eserde olmamak şartı ile birçok eserde, “*Senza vibrato*” nun eş anlamlıları olarak da kullanılan ifadeler vardır. Bunlar; “*senza agitazione, molto tranquillo*” v.b. 20. yüzyılda vibratonun kullanılmasını işaret eden vibratoyla eş anlamlı ifadeler de mevcuttur. Bu ifadeler; “*agitato, appassionato, con espressivo*” gibi ifadelerdir. Vibratonun sıkı kullanılmasını belirten ifade için ise “*molto vibrato*” ifadesi tercih edilmiştir. Şekil 2’ de hem 20.yüzyılda ihtiyaç sonucu üretilen vibrato ifadeleri, hem de geçmiş yüzyıllardaki vibrato simgeleri kullanılarak, icracının kısa da olsa iki ölçüde tam olarak nasıl bir ifade kullanması gerektiği belirtilmiştir.

Şekil 2. Vibrato Kullanımı Gösterimi



([http://mdx.mrooms.net/pluginfile.php/13952/mod\\_resource/content/5/str\\_fx.htm](http://mdx.mrooms.net/pluginfile.php/13952/mod_resource/content/5/str_fx.htm)).

Igor Stravinsky “*senza vibrato*” yu kullanan modern bestecilerdendir. Ayrıca Arnold Schoenberg, tüm seslerde fazla kontrol aramıştır ve “*molto espressivo, senza espressivo*” ifadelerini kullanmıştır. Yirminci yüzyıl bestecileri artık dönemin müzik gereksinimlerinin daha gerçekçi sesler olduğu düşüncesi ile “*senza vibrato*” yu kullanma ihtiyacı duymuşlardır.

## SONUÇ

Vibratonun gelmiş olduğu bu nokta, kullanımı ve dolaylı olarak vibratoya karşı kazanılan anlayışı, önümüze sermektedir. Bu süreçte icra ve eğitim yönünden sonuçlar ortaya çıkmıştır. İcraçıların vibrato açısından vardıkları son nokta, kısmen gerçek seslerin kullanımını tercih eden kesim için vibrato kullanılması gereken yerlerin belirtilmesi şeklinde olmuştur. Diğer bir kesim ise seslerin doğal olmasını tercih etmiştir. Bu nedenle vibrato kullanımını desteklememişlerdir. Bu yüzyılda, küçük gruplar başta olmak üzere vibrato kullanımında ihtiyatlı olmuşlardır. Bu gruplar icralarında özenle vibrato kullanmamışlardır.

20. yüzyıl, vibrato pedagojisi açısından çok önemlidir. Çünkü vibrato, bir teknik olarak kabul edilmiş ve düzenli, kendi içinde gelişen bir programa sahip olmuştur. Vibrato sınıflandırması yapılmış ve vibrato öğretiminde çeşitli pedagojik



yöntemler oluşturulmuştur. Ayrıca öğretimde kullanılması için çeşitli vibrato öğretim aparatları üretilmiştir.

Günümüzde, vibrato öğretiminin, gerekliliği ve bilinçli bir eğitim ile öğrenciye kazandırılması tartışılmaz bir konudur. Bu nedenle iyi bir öğretim için bu tekniğin geçmişini, gelişim sürecini bilen ve güncel bilgilerle ileriye aktarabilen eğitimcilere ihtiyaç vardır. Bir tekniğin nasıl ortaya çıktığı, nasıl bir gelişim geçirdiği, süreçte neden ve ne gibi sorunlar yaşadığı gibi bilgiler, bir eğitimcinin ve öğrencinin yol haritasında önemli bir yere sahip olmalıdır.

#### KAYNAKÇA

Applebaum, S. "With The Artists" New York: Prentice Hall (akt. Ka-won Lee). (1955).

Boyden, D. "The History Of Violin Playing From Its Origin To 1761 And Its Relationship To The Violin And Violin Music". London: Oxford University Press (akt.Christopher R. Reidlinger) (1965).

Reidlinger, Christopher R."Review and Analysis of Violin Vibrato Pedagogy with Begining Violin Students" The Faculty of Moores School of Music University of Houston (Yayımlanmamış doktora tezi) (2000).

Donington, R. "A performer's Guide to Baroque Music" Early Music vol:2, No:2,117+119+121-122 (1974).

Elgar, E. Philip, R. "The Ricordings of Edward Elgar (1857-1934). Authenticity and Performance Practice" Early Music, Vol:12, No:4, The Early Piano I 481+485+487-489 (1984).

Finson J. W. "Performing Practice in the Late Ninetheen Century, with Special Reference to the Music of Brahms" The musical Quartely, vol:70, No: 4, 457-475 (1984).

Flesh, C. "The Art of Playing" (Vols.1-2). New York: Carl Flesh (akt. Ka-won Lee) (1939).

Lee, Ka-won "An Investigation of Left-Hand Technique on the Violin" Columbia University (yayımlanmamış doktora tezi) (1999).

Lochner, L. "Fritz Kreisler" New York: The Macmillan Company (akt. Christopher. R. Reidger, Lanette B.Shepherd) (1952).

Say, A. "Müzik Sözlüğü" Ankara: Müzik Ansiklopedisi yayımları (2002).

Shepherd, Lanette B. "Video Instruction for Teaching String Vibrato to Intermediate Students" The University of Iowa (Yayımlanmamış doktora tezi) (2004).

Uçan, A. ve Günay E. "Mektupla Yükseköğretim Keman / 1633 Mektup No:7" Ankara: Mektupla Öğretim Merkezi (1975).